

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: K 3000.—

Za Jugoslavijo
četrletno: 15 Din.

Posamezna številka 400 kron.

Leto III.

Dunaj, 28. februarja 1923.

Št. 9.

7. marec in mi...

Vsem Slovencem na Koroškem.

Ministrstvo za notranje zadeve in uk je odredilo, da se ima vršiti v Avstriji ljudsko štetje po stanju 7. marca t. l. Torej nas čaka zopet važna odločitev. Že v prihodnjih dneh bodo prihajali v Vaše domove števniki komisarji in med drugim zapisovali kaj da ste, kateri jezik govorite in kateri narodnosti pripadate. Odgovarjati boste morali na vprašanja pod točko 7 števnege lista (jezik):

a) Jezikovna pripadnost (Sprachliche Zugehörigkeit). Odgovor Vam bo lahek — „slovensko“ — ker govorite in mislite v vsakdanjem življenju najlažje v slovenskem jeziku, ne glede na to, s katero stranko držite in s katero stranko volite;

b) Znanje nemščine (Kenntniss der deutschen Sprache). Tudi na to Vam ne bo težko odgovoriti. Tisti, ki znajo nemško samo za silo, naj odgovorijo z „ne“, ker v resnici ne obvladajo nemščine;

c) Narodnostna pripadnost (Volkszugehörigkeit). to je, kateremu narodu ali ljudstvu po rojstvu pripadate. Za Vas, ki ste bili vedno Slovenci, bo odgovor enostaven. Pa tudi oni, ki se svoje slovenske narodnosti in svoje slovenske matere sramujejo, bodo morali priznati, da so Slovenci, ako bodo hoteli govoriti resnico;

d) Pleme (Rasse). To vprašanje za nas ne pride toliko v poštev, marveč ima pomen samo za štetje židov.

Vaš značaj in Vaša čast zahtevata, da poveste števnemu komisarju golo resnico, to je — da ste Slovenci — in da je jezik, v katerem najlažje govorite in mislite — slovenski. Števniki komisarji nimajo nobene pravice na Vas vplivati, marveč so dolžni izpolniti števne listine na podlagi Vaših podatkov, držec se zakonitih predpisov. Pazite na to, da bodo Vaše napovedi vpisane pravilno in resnično. Ne bojte se nobene zamere, marveč imejte pred očmi, kako grdo in neznačajno je, ako človek zataji svoj rod in najdražje kar bi mu moralo biti na svetu — svojo mater! Spoštujmo sami sebe, otem nas bodo spoštovali tudi drugi.

Slovenci, pazite na ljudsko štetje!

O ljudskem štetju.

Vsaka država hoče vedeti, koliko ima ljudi, svojih in tujih državljanov, koliko je poljedelcev, trgovcev, obrtnikov, industrijcev itd. Vse to je važno vedeti v državnem gospodarstvu in pri zakonodaji. Da je mogoče sestaviti tako statistiko, se odredi od časa do časa popisovanje po celi državi. To je namen ljudskega štetja. Prvikrat se je izvedla taka statistika v bivši Avstriji l. 1870, potem pa vsakih deset let, torej 1880, 1890, 1900, 1910. Že narodi avstro-ogrske monarhije so pripisovali ljudskemu štetju velikanski pomen.

Kako tudi ne? Saj je cenila vlada moč vsakega naroda po njegovem številu in temu številu primerno prisojala pravice posameznim narodom v občini, deželi in državi. Do leta 1866 je bila Avstrija še privesek Nemčije. Cesar Franc Jožef je predsedoval nemškemu zborom v Frankobrodu. Ali po bitki pri Kraljevem Gradcu na Češkem, kjer so Prusi premagali Avstrijce, se je Avstrija z Ogersko ločila od Nemčije in postala popolnoma samostojna država. Razume se, da so imeli Nemci pred l. 1866 vso moč v svojih rokah. Po ločitvi pa se je izkazalo, da živi v Avstriji do 16 milijonov Slovanov in le 9 milijonov Nemcev. Ker so se Nemci začeli bati za njihovo nadvlado, jim je prišla na pomoč dunajska vlada in določila, da mora biti za ljudsko štetje merodajen „občevalen jezik (Umgangssprache). Na tej podlagi se je vršilo ljudsko štetje v letih 1890, 1900 in 1910. Seve vselej v prilog Nemcev, ker so mnogi Nemci, bodisi vsled narodne nezavednosti ali gospodarske odvisnosti, navedli nemški občevalni jezik. Vse te pa je štela vlada kot pristne Nemce, kar je bila velika krivica. Zato vlada tudi ni dovolila, da bi se ljudstvo štelo po narodnosti in materinem jeziku, kakor se je to večkrat predlagalo.

Za nas koroške Slovence je imelo to krivično merilo posebno slabe posledice. Našteli so nas vsako desetletje manj, dasi dobro vemo, da se naše število ni zmanjšalo, marveč bi morali razmeroma s prirastkom prebivalstva celo napredovati. Naslednje številke naj pojasnijo rezultate uradnega ljudskega štetja od l. 1880—1910 in naše izgube, ki smo jih pri tem utrpeli.

Leto	Slovenci	Nemci	Izguba Slovencev
1880	102.252	241.585	
1890	101.030	254.632	1.222
1900	90.495	269.960	10.535
1910	82.212	304.315	8.283

Izgube, ki jih izkazuje avstrijsko ljudsko štetje na slovenskem življu na Koroškem, nikakor niso naravne in resnične. Saj je znano dejstvo, da se koroški Slovenci mnogo bolj plodovito množijo kakor koroški Nemci. Kam je tedaj izginil primanjkljaj oziromá prirastek? Način štetja, ki je bilo v rokah nemškega uradništva in nasilni ponemčevalni sistem sta glavna vzroka, da se je število Slovencev „uradno“ tako skrčilo. Ali si bomo pustili dopasti taka nasilja tudi v svobodni republiki?

Meseca marca t. l. nas bodo torej zopet šteli. Tokrat ne več po „občevalnem jeziku“, marveč po jezikovni in narodni pripadnosti, kar je za nas vsekakor bolj pravično in ugodno. Kaj je razumeti pod jezikovno pripadnostjo, nam pojasni odredba zveznega ministrstva za notranje zadeve in uk o ljudskem štetju, ki pravi: „Jezikovna pripadnost se določi po tistem jeziku, ki ga kdo najlažje govori in v katerem navadno misli“. S tem je pa tudi jasno povedano, da pri ljudskem štetju ne morete navesti nobenega drugega jezika

kot tistega, ki Vas je najprva mati učila — to je slovenskega.

Naša dolžnost je, da opozorimo vse Slovence na Koroškem na veliko važnost ljudskega štetja, kajti mi zagovarjamo in branimo pravico in resnico. Prepričani smo, da bodo Nemci skušali tudi tokrat Vas ogoljufati za Vašo narodnost. Zato o ljudskem štetju dosledno molčite. Ne dajte se strahovati! Povejte števnemu komisarjem neustrašeno, da ste Slovenci in zahtevajte, da se vpiše Vas in Vaše družine kot pripadnike slovenske narodnosti in slovenskega jezika.

Slovenci! Pazite na ljudsko štetje!

Ljudsko štetje mora biti resnično in pravično, drugače bi bilo samo velika laž! Zahtevajte vsi, da bodo vpisane Vaše družine kot pripadajoče slovenski narodnosti in slovenskemu jeziku! Prepričajte se, ako je števniki komisar Vašo napoved pravilno zapisal, predno podpišete števni list. Vsako nepravilnost naznanite takoj občini. Ako pa bi občinski predstojnik ne dovolil upogleda, naj se odpošlje takoj pritožba na okrajno glavarstvo oziroma na deželno vlado z zahtevo, da določi uradnika, da preišče napake. Sploh ima vsakdo pravico odreči svoj podpis, ako ni njegova napoved v števniki poli natančna. Sebe in slovenskemu narodu na Koroškem ste dolžni storiti vse, da nas ne agoljufajo niti za eno našo dušo.

Železničarji in država.

Med ljudmi bo vedno tu ali tam kak prepil; ako se izlepa ne poravna, poravna se pač pred sodiščem. Nikakor pa ne sme v civilizirani državi se zgoditi, da eden drugega prime za grlo in če je močnejši, ga zadavi. Razpor med raznimi stanovi ene države tudi ne sme priti do sile. Da se poravna, imamo svoje volitve in poslance, svoj državni zbor, tam se bomo dogovorili in konečno sklenili, kar bo treba. Neka sila, ki jo dela stranka drugim, je štrajk. Štrajk je nekaj podobnega kot so delali Angleži v vojski z Buri: polovili so burske ženske in otroke, zaprli vse v tabor in potem možem naznanili: ako se ne podaste, pustimo vaše družine gladu poginiti! In so jih pustili na tisoče gladu umirati, ker se Buri niso podali takoj. Štrajk je nekaj sličnega, kot izstradanje osrednjih evropskih držav v vojski. Angleži in Američani so imeli večje brodovje in niso pustili nikomur živeža voziti v Nemčijo in Avstrijo. S tem so nas zmagali. Nekaj sličnega je, če železničarji ali poštni uradniki rečejo: Mi ne vozimo in nikogar ne pustimo voziti, če se našim zahtevam ne ustreže. Ako

železnice ne vozijo, mora v najkrajši dobi nastati v večjih mestih lakota in tega država ne more čakati, zato se je na take grožnje vse dovoljevalo. A takim razmeram se mora le napraviti konec. Angleži so razpolagali s svojim brodom, železnica pa ni lastnina njenih uslužbencev, ravno ti so državni uradniki ter dolžni državi služiti, ne socialnemu demokratu Zelenki. Vsled tega je nastal pri železnici hud nered. Proračun izkazuje biljone primanjkljaja, tarife so se zvišale in zdaj deficit šele prav hitro raste, ker se ljudje vsled predrage železnice več ne vozijo. Država mora opustiti celo vrsto vlakov, opustiti vrsto postajic, da se prihranijo ljudje. Tako pojde prej ali slej cela vrsta železničarjev iz službe, ko več dela ne bo, kakor v drugih podjetjih mečejo delavce na cesto, ko več dela ni.

Čez Severnik je vozilo v mirovnem času dnevno 14 tovornih vlakov, zdaj jih vozi le še šest, in izmed teh vozijo trije vlaki le premog za železnico samo, torej brez zaslužka! Brzovlak, ki vozi iz Dunaja na Inomost, zasluži komaj toliko, da se plača premog do Sv. Hipolita in vlak, ki vozi proti Mariboru, zasluži premog do Dunajskega Novega Mesta! To ni več nobeno gospodarstvo! Tudi delavcem mora biti na tem, da podjetja prospevajo, ne pa na tem, da se vzdržujejo na stroške drugih stanov. Saj če bi hotela država navrh plačevati, mora ta primanjkljaj kriti od drugod, to se pravi, nekdo ga mora plačati! Ali naj kmet? Kaj pa, ako ta ne more? Vsako podjetje, ki se ne spleča, se mora ustaviti, tako se je in se bo vedno gospodarilo povsod na svetu, to je abeceda vsakega gospodarstva in preko tega ne moremo četudi bi hoteli. Listi so javljali, da je državna železnica od 1. jan. naprej dajala svojim ljudem premog le po resnični ceni, ne pa zastoj. Tudi tu se železničarjem nekaj pritruga, kar se jim je v dobi, ko se je zaslužilo, moglo obljubiti. Kjer pa ni nič, tam ni samo cesar, marveč tudi republika svojo pravico izgubila. Od 1. apr. naprej prevzame država tudi Južno železnico proti v tem slučaju nepriemerni odškodnini. Stvari, kjer je treba le navrh plačevati, sicer nihče ne vzame v najem, da bi plačeval najemnino iz svojega država pa le ne more pustiti, da promet obstane.

V železniškem vprašanju odločno nastopa Italija. Osemurni delovni dan se bo tam dejstveno izvajal, ne samo v številkah, to se pravi, ljudje bojo moral res osem ur delati. Odslovili se bojo vsi ljudje, ki so se med vojno začasno sprejeli kot namestniki vpoklicanih, in moštvo, ki se je vrnilo iz vojske dobi zopet svoje službe. Doslej se je v Italiji na dan zglašalo 35.000 železničarjev marod, tem razmeram bo napravil fašistični komisar konec. Štrajkanje se bo tam železniškim delavcem prepovedalo, naj bi se sploh prepovedalo vsem državnim nameščencem.

SVETOVNA POLITIKA

Avstrija.

Zvezni kancler dr. Seipel se je 25. zvečer vrnil iz Beograda. S pogajanji je jako zadovoljen. Razpravljalo se je v štirih sekcijah. Prva sekcija pod predkvedstvom ministra dr. Markoviča se je bavila z vprašanjem sekvestrov in s političnimi vprašanji. Sporno vprašanje glede starih dolgov je bilo rešeno na ta način, da se računa za 100 predvojnih avstrijskih kron 8 dinarjev. Druga sekcija je pod predsedstvom ministra Jankoviča razpravljala o trgovskih in gospodarskih, tretja sekcija o pravnih vprašanjih. Vršila so se v prvi vrsti pogajanja o odškodnini, ki jo zahteva avstrijska vlada za škodo, povzročeno po jugoslovanski vojski l. 1919 v onem delu Koroške, ki je pripadel po plebiscitu Avstriji. Sprejeto je bilo stališče jugoslovanske delegacije, naj se škoda preceni ter odračuna od reparacij, ki jih mora Avstrija plačati Jugoslaviji. Nadalje je razpravljala zunanji minister dr. Ninčič z dr. Seiplom in dr. Grünbergerjem o zaščiti jugoslovanske manjšine na Koroškem. Dr. Ninčič je opozoril predstavitelja avstrijske vlade, da na Koroškem še vedno ni rešeno vprašanje šolstva in da avstrijska vlada ne odpira slovenskih šol.

Dr. Ninčič je predložil statistične podatke. Dr. Seipel je pazljivo poslušal izvajanja jugoslov. zunanji. ministra in odvrnil, da bo sprožil to po povratku na Dunaj v ministrskem svetu vprašanje glede slovenskega šolstva na Koroškem in skušal doseči ugodno rešitev. Bomo videli!

Jugoslavija

Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da se izvrši v torek 27. febr. izpraznitev Sušaka (predmestja Reke) po italijanskih četah. Sestavil se je poseben odbor, da svečano sprejme jugoslov. armado. Istotako zapustijo Italijani tretjo dalmatinsko cono. Reka bo postala svobodno mesto.

Volitve v narodno skupščino se bodo vršile v nedeljo 18. marca. Stranke so že postavile svoje kandidate. Bije se hud boj med avtonomisti in centralisti.

Češkoslovaška republika.

V Pragi je bil 21. t. m. ob velikanski udeležbi prebivalstva pogreb fin. min. dr. Rašina. Finančno ministrstvo je sklenilo, da bodo vsi novoizdani bankovci nosili Rašino sliko. Prva izdaja zlatih dukatov bo izročena Rašini družini kot rodbinska relikvija. Za novega finančnega ministra je imenovan inž. Bohuslav Bečka.

Porurje.

Amerika, na katero je upala Nemčija, noče posredovati v ruskem konfliktu. Tudi Anglija noče vgrizti v trdi oreh. Francozi so pri preiskavi brzovlakov zaplenili velike množine bankovcev in klišejev, ki so bili namenjeni za podporo štrajka. Socialni demokrat Wels je v nemškem drž. zboru predlagal poganja, o katerih nemška vlada do sedaj ni hotela ničesar slišati.

Dr. Ivan Tavčar †

Na Visokem so pokopali v petek 23. febr. slovenskega pisatelja in politika dr. Ivana Tavčarja. Pred letom je obhajal svojo sedemdesetletnico. Želje, ki so mu jih ob tej priliki prinašali vsi krogi Slovenije, naj bi še mnogo let živel v svobodni domovini, za katero je žrtvoval vse svoje življenje, se niso izpolnile. Dne 20. febr. je legel v Ljubljani k večnemu počitku.

Mogoče mu je grenila zadnja leta življenja nesloga slovenske politike. Ob njegovem grobu pa so se strinjali vsi v globoki žalosti za velikim slovenskim sinom. Od vseh krajev Jugoslavije so prihajali izrazi sožalja, k njegovim zadnji poti so prihajala društva iz cele Slovenije. Po vseh ulicah Ljubljane, koder se je pomikal sprevod, so gorele svetilke. Ob krsti so se vrstili govori, pevski zbori so mu zapeli najlepše slovenske žalostinke. Iz Ljubljane so prepeljali krsto v njegov domači kraj, na Visoko, kjer so ga ob ogromni udeležbi ljudstva pokopali.

Dr. Ivan Tavčar je nesmrten v slovenskem slovstvu in po njegovih knjigah bo živel njegov spomin tudi pri nas na Koroškem, dokler bo dihal tod slovenski živelj. Slava mu!

DOMAČE NOVICE

Kako, si predstavlja okrajni glavar Rainer „uradno“ ljudsko štetje. O tem nam priča okrožnica imenovanega famoznega okrajnega glavarja, ki jo je izdal dne 20. septembra 1921 za svojčas nameravano ljudsko štetje in v kateri se nahaja med drugim tudi sledeči stavek: „Števene komisarje morajo poskrbeti posamezne občine in se je pri tem v prvi vrsti ozirati na javne uradnike in nastavljenice Nemce, ki so bili izgnani iz narodnih držav“. Okrajni glavar Rainer, ki nam je znan že iz stare Avstrije kot „prijatelj“ Slovencev, hoče tedaj doseči, da bi šteli Korošce tujci, ki ne poznajo naših razmer. Brezdvomno je njegova pobožna želja, da bi se „uradno“ ugotovilo, da na Koroškem ni več Slovencev. Bomo videli!

Žel. Kapla. Naznanjam, da smo na 2. februarja imeli čebelarji občni zbor naše podružnice. Članarina je 10.000 K. Podružnica

prosi vse ude, ki še niso plačali udnine za leto 1923, da jo tekom osmih dni plačajo. Kdor pa ne plača, naj pa (je njegova dolžnost) pošlje „Slovenskega čebelarja“ takoj nazaj, od koder je prišel. List stane malo več kot 10.000 kron. Predsednik F. P.

Podgora v Rožu. Precej mesecev je že minulo od nesrečnega glasovanja. Človek bi mislil, da se bo vsaj po treh letih poleglo sovražstvo naših nasprotnikov. Toda temu ni tako. Ako imaš kako prošnjo ali željo pri kateremkoli uradu moraš čakati, da pridejo prvi na vrsto tisti, ki so „Heimattreu“, Slovenec pa čakaj in čakaj na rešitev, da postaneš star. Obljube, katere so nam naši nasprotniki pred plebiscitom dajali, nismo pozabili in ko bi se dalo vsaj najrevnejšem, kar jim po pravici gre, bili bi zadovoljni. Evo tukaj en slučaj! Posestnik, ali boljše rečeno kajšlar K. v Podgori je kupil leta 1919 od glavarstva v Borovljah konja za SHS. kron 6000, ter imel in delal z istim čez eno leto. Po glasovanju pa pridejo k posestniku K. razni elementi ter ga nagovarjajo, naj dotičnega konja proda, drugače mu bo odvezet, ker je kupljen od Jugoslovancov in je menda ukraden. Kako se je tedaj postopalo s Slovenci, nam je pač vsem znano in ni čuda, da se je K. odločil konja prodati. Dne 4. nov. 1920 pride gostilničar Nukovic iz Gorič k posestniku K. Skleneta kupčijo za dotičnega konja za ceno K. 6000. Ker Nukovic tedaj ni imel jugoslovanskih kron, naplača za konja 3000 avstr. kron ter ga odpelje dne 6. nov. 1920 pod pogojem, da mu prinese dne 1. dec. 1920 SHS. 6000, nakar dobi prejšni denar nazaj. Dne 24. nov. 1920 je bil isti konj odvezet Nukovicu ter dan gosp. Pudli na Otrovci. Zadnji je znan nemškutar ter pretepač. Nato pride Nukovič k posestniku K. ter mu reče, da konja ne more plačati ker je menda ukraden. Pri uradnem dnevu celovškega okr. glavarja v Borovljah izjavi gosp. glavar, da Nukovicu konja ni treba plačati, ker ga nima. Na vprašanje posestnika K., od kod naj on zahteva plačilo za konja, namigne gosp. glavar z ramami. Ker pa posestnik K. le ni jenjal od svoje opravičane zahteve, je vložil priziv, ter dokazal, da je konja res kupil. Njegov priziv je pa bil rešen šele po dolgih celih štirih mesecih in tedaj dobi K. nakazanih 18.000 avstr. kron. Konj bi imel biti s tem plačan. Pripomnimo pa, da je bil konj vreden tedaj najmanj 200.000 avstr. kron in bi mogel kmet kupiti za isti denar kvečjemu kakega malega koštruna. Posestnik K. seveda še do danes ni mogel kupiti drugega konja ter je vrhutega še invalid. Tako se postopa v naši svobodni republiki z revnim ljudstvom, pravice nikjer, ostale so nam le še prazne obljube. Od teh pa žalibog ni mogoče živeti.

Bilčovs. Zopet se je prebudila iz zimskega spanja „Kor. Domovina“. In v prvi izšli številki je dobil častno mesto tudi Bilčovs, za katero sta poskrbela naša g. učitelja. Ne bomo igrali slepe miši in odgovarjali gospodoma na njih dopis, saj je vsakemu, ki je dopis radi naše šole v „Kor. Slovencu“ čital, jasno, da nismo napadali učiteljev, ampak vprašali smo samo višjo šolsko oblast, iz kakšnega razloga da nam pošlje v popolnoma slovenski kraj Nemca za učiteja. Kot zadnjič, tako ponovimo tudi danes tukaj, da mi zahtevamo take učitelje, kateri so popolnoma zmožni slovenskega jezika in sicer v besedi in pisavi, ker slovenske otroke bodo le taki mogli z uspehom učiti nemščine. Nikakor ni naša naloga, da bi mi podučevali gospode učitelje, kako naj podučujejo naše otroke, saj zato so vendar študirali, toda gospodje naj se zavedajo, da radi njih bomo kljub temu z našimi upravičenimi zahtevami neustrašeno nastopali. Ako bi mi Bilčovčani bili Nemci, bi zavrnili odločno, če bi se nam usiljeval slovenski učitelj, kateri bi bil nezmožen nemščine. Ker smo pa Slovenci, bo jasno kot beli dan tudi v „Kor. Dom.“ podpisanim gospodom, da bomo, in po naravnem pravu moramo zahtevati učitelje, zmožne slovenščine. Ni pa dosti, če eden zna prav dobro par slovenskih kletvic ali še par drugih besedi zraven, katerih sam ne razume, ampak zahtevamo dovršeno znanje književne slovenščine. Tudi ni naša zahteva, da bi morali učitelji naše otroke vzgajati

v zagrizene nacionaliste, kateri naj bi sovražili Nemce. Bog varuj, temveč učitelj naj z svojim vzgledom z besedo in sploh z vsemi možnimi sredstvi vpliva na to, da otroci pridejo do spoznanja, da je lepo, če eden pravilno zna svoj materni jezik. lepo tudi če kdo prav dobro zna nemško. Obe narodnosti sta enakovredni, oba jezika enakovredna spoštovanja. Vsak naj se drži naroda, iz kojega je izšel, pri tem pa naj ne sovraži druge narodnosti. Ljudstvo naj sodi, kdo pretirava!

Goriče pri Zili. „Počasno se daleč pride“ je mislil polž, ko je čez plot lezel, devetkrat nazaj padel in desetič vendar srečno čez prišel. Tako si menda misli tudi gospod Szabo v Gradcu, kedar zvonove vlija. Za žegen ga je nam že obljubil in dobili smo zdaj v postu za Velikonoč 600 kg težki zvon. Prvo postno nedeljo smo ga ob silno lepem vremenu in ob velikanski udeležbi ljudstva blagoslovili. Štiri majhne Zilanke so deklamirale več pesmi o zvonu, večje so ga nam ovenčale lepo, kakor tudi cerkev in pevci so lepo peli „Ko dan se zaznava“ in „Večerni zvon“. Z zvonom smo prav zadovoljni, prav lepo „poje“. — Pri nas odhaja vse v Ameriko. Ni tedna, da bi se ne odpeljala iz Zile večja ali manjša družba tja v deželo dolarjev. Odhajajo tudi žene in dekleta. Večinoma odhajajo v Milwaukee in v Chikago. Bog daj, da bi jim bila sreča vsem mila in da bi naše Zile ne pozabili!

Grebinjska okolica. Zadnje dni, ko je potekal rok za plačevanje prisilnega posojila, so tudi pri nas radovedno vpraševali eden drugega radi nega. Posodil je naši ubogi Avstriji le malokdo v naših gorah, ker jih veliko tudi ni zmoglo. Posebno taki, ki so izgubili po vojnem posojilu vse prihranke, nočejo slišati o prisilnem posojilu. Večina naših kmetov po gorah skupi za svojo živino komaj toliko, da si more nakupiti najpotrebnejše, kakor obleko, obuvalo, sol itd. Mnogi še tega ne morejo. Kje se naj potem vzame za prisilno posojilo in druge davke, ki jih je brez števila, da se nam že meša? Kje pa so zdaj tiste brihtne glavce, ki so nam prerokovale čisto nekaj drugega, namreč dobrote, ki nas čakajo, če ostanemo „heimattreu“. Vprašujemo, kdaj pa pridejo tista leta, ko nam ne bo treba plačati nobenih davkov, ko bo sol, železje in industrijski izdelki veliko cenejši kakor kmetijski pridelki; menda jih le ne čakamo! Zdaj že tudi mi, ki smo vam pomagali, da je „Kärnten ungeheilt“, izprevidavamo, da jih ne bo. Svetujemo, da tiste brihtne glavce številke cen kmetijskih in industrijskih izdelkov nekoliko primerjajo. Smo radovedni, koliko bo n. pr. ob volitvah še takih prismojenih, ki bodo leteli za praznimi obljubami naših heimattrailarjev, kakor koštrun za svojo senco. — Eden, ki je bil tudi nemčur.

Žvabek. Nebesa so bila nad nami odprta za časa sv. misijona od 14.—22. januarja. Bil je res zlat, milosti poln čas. Z veseljem smo sprejeli č. gg. misijonarja p. A. Žužeka in p. J. Sečnika. Veselje je navdajalo tudi njiju srca, ko sta stopila ob prihodu sredi zime v okusno ozaljšano cerkev. Govori so bili dobro premišljeni, temeljito prepričevalni, zato je bila tudi udeležba pri vsakem govoru najobilnejša. Istočasno je bil sv. misijon na Suhi, ki ga je vodil č. g. oče Pristov, znani pisatelj molitvenika o presv. srcu Jezusovem. — Pridni fant in izurjeni zidar Kristanov Hubert Lutnik je poročil posestnico Marjeto Prepadnik na Suhi. Prav, da dobi lepa Jančeva kmetija dobrega gospodarja. Žvabeški pevci so jima zapeli lepo slovo. Prav vesela svatba se je vršila an Jančevem domu. Bodita srečna!

Šmihel nad Pliberkom. (Sv. misijon.) Od dne 28. jan. t. l. do 4. februarja so bili za našo župnijo dnevi božje milosti. Imeli smo sv. misijon. Bil je cel teden za nas praznik. Velika in lepa župna cerkev je postajala premajhna za velikanske množice, ki so prihajale iz vseh vasi. V nekaterih vaseh so pustili za celo vas samo enega ali dva varuha doma. Veleč. g. misijonarji so nas v 24 pridigah podbujali k globokemu verskemu prepričanju in neomajenemu verskemu življenju. Marsikateremu, ki že leta ni videl cerkve od znotraj, se

je zbudila vest in našel je zopet pot do spovednice. Svoj vrhunec je dosegla svečanost na Svečnico zvečer, ko se je po pridigi o Najsv. Zakramentu nad dvatisočglavna množica vernikov v temnem večeru s prižganimi svečami pomikala v procesiji z Najsvetejšim okoli vasi. Pred Najsvetejšim so nosili otroci prižgane lampijone, da je kljub noči vedel, kje naj moli presveti zakrament. Divno lep in k srcu segajoč je bil pogled na verno množico. Kaj takega še naši stari župljani niso videli. Ob sklepu misijona, to je v nedeljo dne 4. t. m. smo šli po isti poti v enako velikem številu z novim misijonskim križem. Zvesto smo obljubili Bogu in misijonarjem, da se hočemo oklepiti sv. vere z vsemi močmi našega življenja in da hočemo to naše globoko versko prepričanje tudi povsod in pred vsakomur pokazati.

Št. Pavel pri Zili. Da ne boste žinjali, da smo mi Šentpavličani tako zabiti, da bi še šribat' ne znali, vam povemo, da smo bolj kunštni, kakor vsi plebiscitarji vkup. Medtem ko ste se vi topli pa za lase cukali, pa še to niste vedeli, al' ste Nemci al' pa Slovenci, smo mi lepo ostali to, kar so naši ta stari bli, pa smo rajše elektriko napravili. Pa če bi denar imeli bi še svoje „šentpavlske cajtenge“ začeli ven dajat, da bi po celem svetu zvedeli, kaj se v Št. Pavlu godi. Zdaj je pa glih prišel ta presneti „Koroški Slovenec“ tudi v naše kraje, pa smo pogruntali, da ima ta glih špraho kakor mi. Tako so pa naše šentpavlske cajtenge ibučne. Pa rajši kar v Wien šribam, kaj je pri nas novega. Zdaj imamo v Šentpavlu fejest purgermastra, zato k' ga Štefančani niso vkp spravili. Pa kunštnega sekreterja imamo tudi. Je pri žovnijah do oficirstelvertretarja sprava. Organista imamo že 34 let ta glih, ki je tudi mežnar, kakoršnih ni preveč pod papazam. Zato ga pa mamoz za „profizarja“. — Na pustno nedeljo smo žegnali naše zvone. To je blo nekaj za Šentpavl! Ko so začeli peti, so nekatere ženke, pa tudi moški sk'ro vekat začeli. Navrh smo pa še rajat šli. — V puste smo se fejest ženili. Madričev Dreje je vzel Boštavo Lizo, Ebanov Dolf je pobasav Birtavo Tildo, Gracjava Tilda pa Lena sta si pa tudi vzelo svoj par. Druge dečle pa ženini so pa v Ameriko šli. Zdaj pa fitgot! Bomo že še šribali

Blače v Ziljski dolini. (Tatvina.) Obče spoštovana nadučit. vdova gospa Marija Šumi je bila pred kratkim okradena. Ko se je za nekaj trenutkov mudila pri hišni užitkarici, je pogrešila iz svoje nezaprte sobe: lepo žepno uro, 60.000 kron, blago za predpasnik in nekaj jedil. Kdo je to storil, se ni moglo izvedeti. Kjer umira vera, tam se tudi širijo razne hudobije in lumpacije.

Št. Vid v Podjuni. (Razno.) V letošnjem kratkem pustu se je vpreglo v sladki — pa tudi trdi — zakonski jarem 5 parov. Bodi srečno! — Na kratko župnikovo priporočilo smo nabrali na god sv. Treh kraljev v cerkvi 70.000 K za afrikanske misijone. — Ker smo morali dati 2 cerkveni banderi v zasluženi pokoj, smo nabrali za novi 2 zastavi in druge cerkvene potrebščine v 14 dneh nad 4 milijone kron. Na veliko noč bodeta že kinčali našo priljubljeno farno cerkev. Res ljubimo in radi obiskujemo našo cerkev, saj je v njej skoro vse novo: oltarji, klopi, spovednica, orgle, prižnica, kor; imamo sicer slepega a mladega organista, ki je pred leti orglal v škofijski cerkvi v Celovcu, on zna tudi citrati, izdelovati krtače in čopiče in pisata na stroj. Cerkevne pevke in pevci: vse mlado s svežimi in jako izvežbanimi glasovi. Priletna sta samo sivi župnik in njegov 73 let stari mežnar, ki to službo vestno opravlja že čez 50 let. Župniki semkaj prihajajo in odhajajo, mežnar pa ostaja. Stara korenina! — Na drugo predpustno nedeljo smo bili z g. župnikom skoro vsi v Kamenu, kjer se je obhajal god blažene Hildegarde. Drugi dan je naš župnik metal na željo ljudi z mostovža pred cerkvijo med množico „struce“. Iz hudomušnosti je zadel kamenskega g. župnika s „štrucom“ v glavo. Zadet se je nad napadalcem maščeval na krščanski način z dobro južino. — Veselimo

se že zdaj sv. misijona, ki se bo vršil pri nas od 10. do 17. junija t. l. — Na predlog naših poslancev je sklenil deželni zbor popraviti pot med Btinjo vasjo in Ojstrovnikom v Št. Vid. Delo se je izvršilo že lani in bo stalo okrog 20 milijonov: polovico da dežela, polovico pa občina. Gg. poslancema smo zato hvaležni. — Dne 11. marca se vrši pri Voglu v Št. Primožu v Podjuni občni zbor Kmetijske podružnice za občino Rikarjavas. Govornik je zajamčen. Pridite vsi kmetje in posestniki!

Dobje ob Baškem jezeru. V nedeljo dne 11. febr. je peljal Dražarjev Francej Ambrusovo Micko pred oltar v Loče. Nato smo praznovali poroko pri Pložu. Godci so zagodli in plesali smo, da se je kar vse treslo. Bog ju živi v novem stanu!

Železna Kapla. 13. februarja verniki kapelške župnije ne bomo pozabili. V velikavskem sprevedu, kakor ga Kapla že dolgo ali še nikoli ni videla, je verno ljudstvo spremljalo k zadnjemu počitku k Devici Mariji v Trnju svojega dušnega pastirja preč. g. duhovnega svetnika in župnika M a t e v ž a G e r m a. Štirinajst težkih in težavnih let so rajni delovali med nami, nas učili in tolažili s svojo živo, ognjevito besedo. Zgodaj, prezgodaj jih je Gospod poklical iz tega sveta, a zgodi naj se Njegova sveta volja! Čudna so pota božja. Na isti dan, ko so pred 14 leti rajni prvič stali pred svojimi verniki na prižnici, na isti dan je stala po 14 letih njihova krsta v farni cerkvi in v krasnih, nepozabnih besedah so se od rajnega poslavljali gosp. župnik Weiss. Dan pogreba je pokazal, koliko vdanost in ljubezen so g. župnik živili med ljudmi. Saj jih je malo, zelo malo v naši župniji, kateri bi mogli reči, da jim rajni niso izkazali kake dobrote. Znanj so bili povsod po svojem blagem, predobrem srcu. Solze revežev, katerim so toliko dobrega storili, solze mož, bivših vojakov, katerim so v letih vojske tako vspešno pomagali, so jih spremljali na zadnji poti. Dobrotljivi Bog naj jim poplača tam v večnosti vsa mešteta dobra dela! Dan pogreba je bil zanje vsaj v nekoliko dan zadoščenja za vse, kar so med nami morali pretrpeti v „dnevh strahote“, v dnevh vpada roparjev-volksverovcev. Podrtija je bilo župnišče, veliko svojega premoženja so izgubili. Odpustili so vsem, dobrote so delili tistim, ki so jih takrat in tudi po glasovanju preganjali. Ne bomo pozabili njihovega dobrega srca nikdar! Vkljub slabemu vremenu je prihitelo na njihov pogreb 15 duhovnikov. Na grobu sta se poslovila od rajnega bivša njihova kaplana g. župnik Ulbing in g. svetnik Truppe. Naše pevke in pevci so zapeli rajnemu, ki so tako ljubili lepo petje, pod znano spretnim vodstvom g. organista Haderlapa tri krasne pesmi v slovo. Njihovo telo naj počiva v miru ob cerkvi Device Marije, katere slavo in čast so v svojem življenju tolikokrat vneto oznanjevali. Na svidenje nad zvezdami!

Logaves. Dne 16. febr. smo pokopali tukaj ob lepi udeležbi ljudstva 85letnega starčka Franceja Kapečnika. Rajni se je celo življenje trudil, da si je ob največji varčnosti nekaj prihranil z namenom, da bi imel to za čas onemoglosti. Vsled skoraj popolne nevrednosti naše krone so postali njegovi prihranki ničla, tako, da je bil revež, kateri je ležal nad 5 let v postelji, navezan na milosrčnost prebivalstva. Človek bi si nehote mislil, da se bo takega reveža v demokratski državi vendar dobro podpiralo, ker dobijo celo mladi in zdravi ljudje, če so brezposelni, nad 10.000 K dnevno. Rajni Francej je pa dobival komaj 5000 K mesečno, kar je res sramotno. Kako naše ljudstvo reveže ljubi in spoštuje, priča že prej omenjena lepa udeležba pri pogrebu. Preč. gosp. župnik Štef. Bayer so imeli na grobu ganljiv nagovor, cerkveni pevci so pa zapeli lepo nagrobnico. Hvala vsem!

Družba sv. Mohorja je izdala na novo Lakmajerjevo knjigo „Umni čebelar“. Tudi A. Ž. panj je obravnan. Je najboljša knjiga, ki jo imamo Slovenci. Čebelarji, sezite po njej. Stane kakih 15.000 K.

DRUŠTVENI VESTNIK

Mladika. Predzadnji „Koroški Slovenec“ je poročal, da je družba sv. Mohorja v Prevaljah začela izdajati družinski list „Mladika“. List ima približno isto obliko kot „Dom in Svet“ in je zelo poljudno pisan. Premišljeval sem, kako bi se dal list kolikor mogoče dobro razširiti med koroškimi Slovenci. Moj nasvet je ta: Vsa naša društva naj v svoji občini naročijo za vsako vas po dva ali tri izvode „Mladike“. (Kakor velika je pač vas.) Na vsaki vasi naj bi bil en zaupnik, ki bi imel te tri izvode „Mladike“ v varstvu in pregledu. On naj bi list po hišah posojal, le te bi mu list vrnil in on bi oddal list naprej, dokler list ne bi brali po vseh hišah. Mi moramo gledati, da bodo naši ljudje začeli brati, zato jim prinesimo list v hišo. Društva pa naj gledajo, da bodo pokrila stroške za list z doneski pri igrah. Zato pa pridno prireiate igre. Ne pozabimo, da smo koroški Slovenci sami na se navezani. Knjiga in časopis pa sta naša šola.

Št. Jakob v Rožu. Dne 11. febr. se je vršil občni zbor tukajšnjega izobraževalnega društva, pri katerem se je izvolil sledeči odbor: predsednik Janko Lepušič, tajnik Joško Miklaučič, blagajničar Joško Kobnater, knjižničar č. g. kaplan Nadrag, rač. pregl. Mih. Amruš in Peter Mikula. V minulem letu žalibog naše društvo vsled težavnih razmer ni moglo delovati, kot bi bilo želiti. Za predavanje med člani nismo imeli sposobnih in vplivnih mož, ki bi nam dajali nasvete in nas vspodbujali za društveno delo. Nasprotno je deloval naš dramatični odsek s popolno zadovoljnostjo. Priredil je to leto 5 iger, ki so vse prav dobro uspeli. Tudi knjige so se pridno izposojevale, škoda le, da imamo na razpolago premalo primerne čtiva. Obrnili smo se tozadevno dvakrat na S. K. S. Z. v Celovcu, a ista nam do danes še ni ustregla. Upamo, da bomo imeli prihodnje leto več uspeha.

Vogrče. Z veseljem smo dne 11. svečana pozdravili v svoji sredi našega deželnega poslanca č. g. Poljanca, ki so nam v poljudni in šaljivi obliki pojasnili ne baš rožnat politični in finančni položaj naše dežele in države. V toplih besedah so nam priporočali tudi zanimanje za to, kar je potrebno in koristno izobraževalno društvo. Škofova dvorana skoro vseh zborovalcev objeti ni mogla. Prepričani, da bi nas v deželnem zboru nihče bolje zastopati ne mogel, smo g. poslancu izrekli soglasno zaupnico. — Političnemu shodu je sledil občni zbor tukajšnjega izobraževalnega društva. Iz poročila tajnikovega je bilo razvidno, da je društvo v preteklem letu v kljub raznim zaprekam še dobro delovalo. — Konečnikova Nežka nam je zapela lep slavonspev svoji prijateljici kavi, da se je ženskam kar srce smejalo in je celo trdovratne moške začelo skominati po ljubem kofeju. Naš organist se nam je z mogočnim glasom ponujal za župana ter nam pel zlate obljube, če bo on županoval. Sicer se nam je njegov cilinder zelo dopadel, še bolj pa njegova častljiva brada in zvonki glas, vendar pa smo sklenili, ker imamo našega župana koj radi, da mu za sedaj še njegove želje ne moremo izpolniti. Nastopili so še naši igralci s šaljivim prizorom „Botra Nerga“ in burko „Pogodba“. No, nasmejali smo se pač dosti, za cel pust. Zlasti Gašperon jih je vijal, da smo se po kolenih tolkli. Za njegov zaklad mu pa nismo bili zavidni. — Igralcem vsa čast! — V zadnjem času je dobilo naše društvo nekaj hudih nasprotnikov, ki so nam celo oder poškodovali, kar pač nikomur ni v korist, še manj pa v čast. Vkljub temu bo korakalo društvo odločno naprej. Vsaj ima vsaka dobra stvar svoje sovražnike. Sklenili smo, da bomo prirejali redne sestanke vsakih 14 dni. Sedaj pa na delo!

Škofiče. Naše društvo šele malo časa obstoja, a pridno deluje. Dne 14./1. smo imeli šaloigro „Poštna skrivnost“. Dvorana je bila polna ljudi. Naš zaslužni predsednik L. Kramer je postavil oder in igral glavno vlogo. Pevsko društvo pod Št. Verčnikom je pri igri pokazalo svojo dovršenost. Govoril je tudi g. župnik Starc o pomenu društva. Srčna mu hvala! — Dne 4. in 11. marca ob 2. uri imamo spet lepo igro.

GOSPODARSKI VESTNIK

Zelena krma po zimi.

Tehniki so iznašli nekaj novega, enkrat za kmete. Stvar postane morebiti na našo živinorejo še dosti pomenljiva. Za zimo se potrebuje krme, sena, otave. Travniki se pokosi, trava posuši, seno spravi v skedenj. Pri tem se veliko krme izgubi: če je leto, mokrotno, se veliko sena pokvari ter izgubi svojo redilno moč, če je leto presuho, se zopet veliko zdrobi, zlasti detelje, listki se zdrobe in popadajo, na voz pa pridejo le štibele. Pri slabem vremenu je tudi mnogo dela: troši se, suši, kopiča, zopet troši in obrača. Zdaj priporočajo tehniki nov način, po katerem se naj pripravlja krma za zimo: Zgradi se betonast silo (stolpič); na tla stolpa se dene kovinasta ploča, na pločo se navozi klada zelene krme, krma se stlači in navrh de druga ploča. Čez noč se ploči zvežeta z električnim tokom, ki krmo segreje na 45 stop. Pri tem so zamorijo glivice očetne in maslene kisline, le glivice mlečne kislice ostanejo ter dajo krmu aromatičen duh in okus. V Nemčiji stoji že 130 takih naprav, ustanovila se je v Draždanih (Dresden) posebna družba „Elektro-Futtergesellschaft“. Ko imamo ponekod le tudi že mi svoje elektrarne, bibilo dobro, če bi nekateri gospodarji šli v Draždane gledat, kako in kaj? Če je stvar dobra, poslužimo se je tudi mi! Strokovnjaki trdijo, da se bo dala po ti poti živinoreja močno dvigniti.

Borza. Dunaj, 26. febr. Dinar 679, dolar 71.000, nemška marka 3,15, poljska marka 1,30, češka krona 2085, ogrska 18, lira 3377, švicarski frank 13.250, funt šterling 332.800 avstr. kron.

Za tiskovni sklad so darovali:

Iz Grabalje vasi nad Dobrolo vasjo: Čičkova hiša 5000 K, Lorenc Prajnik 2500 K, Neimenovan 2000 K, Martin Prajnik 1000 K, Neimenovan 1000 K, Jožef Rupic 1000 K, Marija Podričnik 1000 K; V. Poljanec, Škocijan v Podjuni, 131.500 K; Jos. Bleiberšček 2000 K; J. J. 1000 K; Gluhiles: Treza Hanžur 3000 K, Katica Mohar 2000 K, Marjeta Hus, šivilja, 1000 K, Maruška Hus 1000 K; Št. Primož: Tiča Hribernik 1000 K, Miha Hribernik 1000 K, Poldi Picej, krojač, 2000 K; Godci ob priliki igre „Pogodba“ 5000 K, Anica Hobel 1000 K, Nežika Hobel 1000 K, Ana Matic 1000 K; Sp. Vinare: Andrej Polzer 2000 K, Miha Bilban

2000 K; Peter Mišic, Rikarja vas 2000 K; Valentin Mohar, Nagelče, 1000 K; Janez Wutej, Gor. Vinare, 1000 K; Valentin Ravnjak, Bela, 2000 K; Šimon Boštjančič ml. 2000 K; Vesel štrik s Pelcna 10.000 K; Neimenovan iz Št. Petra 1000 K; Janez Petrič, Brdo pri Šmohorju 1000 K; mesto mazila od mrtvih vstali „Kor. Dom.“ Ivan Urank, Encelnavas 50.000 K; Neimenovana iz Kožentavre 3000 K; Neimenovana iz Kožentavre 1000 K; Krist. Čanko, Dobrava, 1000 K; Ferdo Perč, Rinkole, 2000 kron; Štefan Bayer, župnik, Logavas, 17.000 kron; Ivan Kappe v Dobu 3000 K; Mici Wieser, Preblje, 5000 K; Nabrali žvabeški fantje na ženitnini Lutnik Huberta 84.300 K; J. Bolgemut, Poprače, 2000 K. — Janez Wutej, rud. delavec, Žerjav, nabral na veselici Kola jugoslov. sester v Črni 44 Din. Vsem darovalcem srčna hvala.

Listnica uredništva.

A. Mlinar, Murska Sobota. Za poročilo in list smo Vam vrlo hvaležni. — **Dopisniki** naj nam ne zamerijo, ker smo morali vsled ljudskega štetja veliko gradiva odložiti in tudi črtati. — **A. B. C.** Hvala. Vaši prošnji je dotični ustregel ter bomo priobčili.

Listnica upravnštva.

Černic Franc, Dvor 26. Poslali ste 17./II. mesto 3000 K samo 300 K. Čakamo na ostanek. — **Franc Janez, Brdo.** List se Vam pošilja od 6. štev. — **Bilčovs.** Križ na ovitku ima pomen samo za upravo. Seznam dobite pred drugim četrtletjem. Društvu se pošlje vedno toliko števil, kolikor jih je na ovitku označenih. Jih vzame pač kdo ven. — **Fr. Gralič, Beljak III.** Štev. 1—8 so se odposlale.

Vabilo.

Slovensko pevsko in izobraževalno društvo „Edinost“ priredi dne 4. in 11. marca ob 2. uri pop. v prostorih pri „Krištofu“ v Škofičah velezanimivo in resno igro:

„Fernando, strah Asturije ali spreobrnjenje roparja“

Sodeluje pevski zbor.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Organist

ob enem mežnar dobi takoj službo v Rožeknu. Prijave in pojasnila na župni urad v Rožeknu, pošta Rosegg.

21

Vsem prijateljem in znancem sporočam žalostno vest, da je v soboto 17. t. m. Gospod poklical k sebi svojega zvestega služabnika

vlč. gospoda Matevža Germa

kn. šk. duhovnega svetnika in župnika v Železni Kapli.

V prijazen spomin in molitev priporoča blagega pokojnika

Valentin Brandstätter,

provizor.